From: mtu.loodus@gmail.com
To: info@kliimaministeerium.ee
Cc: vihje@postimees.ee
Bcc: [varjatud saajate aadressid eemaldatud]
Subject: Märgukiri ja selgitustaotlus - Tuuleenergia edendamise toetuse taotlemise tingimused ja kord
Date: laupäev, 10. oktoober 2026 21:34:58

MÄRGUKIRI JA SELGITUSTAOTLUS
Tuuleenergia edendamise toetuse mõju uuringute kvaliteedile, looduskaitsele ja tuuleparkide asukohavalikule

Kliimaministeerium on ette valmistanud määruse „Tuuleenergia edendamise toetuse taotlemise tingimused ja kord“ eelnõu. Meetmega soovitakse suurendada kohalike omavalitsuste motivatsiooni viia tuuleenergia planeeringud kehtestamiseni ja kiirendada planeeringute menetlemist.

Samas ei saa kiirendada lindude rännet, pesitsusperioodi ega nahkhiirte aktiivsusaega. Puuduvat loodusteavet ei saa muuta piisavaks sellega, et taotlusvooru eelarve on piiratud.

Küsimus on selles, kas riik saab rahaliselt soodustada ühe kindla planeeringutulemuse kiiremat saavutamist, ilma et oleks enne hinnanud sellise stiimuli mõju uuringute põhjalikkusele, alternatiivide kaalumisele, tuulikute arvule ja loodust paremini kaitsva otsuse tegemisele.

Meetme järgi tekib toetuse saamise õigus vähemalt viit elektrituulikut võimaldava(te) planeeringu(te) kehtestamisel, mispuhul arvestatakse toetuseks 70 000 eurot iga planeeringus ette nähtud tuulikupositsiooni kohta, sõltumata sellest, millise maakasutuse või keskkonnatundlikkusega alale see kavandatakse. Lisatoetuse suurus sõltub hiljem ehitusloaga hõlmatud megavattidest. Taotlusi menetletakse nende laekumise järjekorras kuni taotlusvooru eelarve ammendumiseni.

Kliimaministeerium vastutab samal ajal nii energeetika arendamise, kliimapoliitika kui ka looduskaitse eest. Seetõttu palume enne meetme kehtestamist sisuliselt selgitada, millist planeerimiskäitumist kavandatav rahaline stiimul soodustab ja kuidas on hinnatud selle keskkonnamõju.

Olemasolevaid dokumente, arvutusi, ruumiandmeid ja mõjuanalüüse puudutavas osas palume käsitleda pöördumist teabenõudena. Kui küsitud analüüsi või andmestikku ei ole koostatud, palume seda vastuses selgelt märkida.

1. Kas kiirendatakse menetlust või planeeringu kehtestamist?
Tuuleenergia planeeringu kestus ei sõltu ainult sellest, kui kiiresti kohalik omavalitsus dokumente menetleb. Menetluse pikkust võivad mõjutada ala looduslikud ja ruumilised omadused, kaitstavate liikide esinemine, linnustiku ja nahkhiirte uuringute vajalik kestus, mitme pesitsus- või rändeperioodi hõlmamise vajadus, uuringuandmete puudulikkus või vastuolulisus, täiendavad ekspertiisid, koosmõjude hindamine, riigiasutuste tingimused ning avalikkuse esitatud andmed ja vastuväited.
Ühes piirkonnas võib piisavalt usaldusväärse linnustikupildi saamiseks olla põhjendatud jälgida ala mitmel hooajal või aastal. Teises piirkonnas võib uuringuvajadus olla väiksem ning planeering jõuda kehtestamiseni varem. Kui toetust jagatakse taotluste laekumise järjekorras ja piiratud eelarve ulatuses, võib põhjalikumat või objektiivselt pikemat uuringut vajav KOV jõuda taotluseni

hiljem ning jääda rahast ilma. Sellisel juhul ei pruugita premeerida paremat planeerimist, vaid kiiremat otsust.

Pikem menetlus ei pruugi alati olla parem või lühem menetlus ebapiisav, kuid küsimus on selles, kas rahastamismudel võib muuta uuringuvajaduse ja menetluskestuse KOVi jaoks majanduslikuks kaalutluseks.

1. Kas meetme koostamisel analüüsiti, kuidas piiratud eelarvega ja laekumise järjekorras makstav toetus võib mõjutada KOVi valmisolekut tellida täiendavaid uuringuid või pikendada uuringuperioodi?
2. Kas ja millise analüüsi alusel on välistatud, et meede mõjutab lisaks halduslikule menetlemisele ka uuringute ulatust, kestust ja alternatiivide kaalumist?
3. Kuidas välditakse olukorda, kus täiendava uuringuaasta või ekspertiisi tellimine suurendab KOVi riski toetuse eelarve ammendumise tõttu rahast ilma jääda?
4. Kas meetme mõju hindamisel käsitleti ebapiisavatele andmetele tuginevate otsustega kaasnevaid kohtuvaidluste, planeeringute tühistamise ja looduskahju riske?

Ainuüksi planeerimis- ja keskkonnamõju hindamise nõuete formaalne kehtimine ei vasta küsimusele, kuidas rahaline stiimul mõjutab menetluses tehtavaid praktilisi valikuid. **Küsimus ei ole ainult selles, mida seadus nõuab, vaid ka selles, missuguse käitumise eest riik raha maksab.**

2. Millist planeerimiskäitumist meede rahaliselt soodustab?

Planeerimismenetluse õiguspärane tulemus võib olla planeeringu kehtestamine kavandatud mahus, tuulikupositsioonide arvu vähendamine, planeeringuala või lahenduse oluline muutmine, planeeringu osaline kehtestamine või menetluse lõpetamine, kui uuringud näitavad ala sobimatust. Kõik need tulemused võivad põhineda nõuetekohastel uuringutel, keskkonnamõju hindamisel ja eri huvide kaalumisel.

Kavandatud meetme puhul kaasneb rahaline toetus aga üksnes tulemusega, mille korral kehtestatakse vähemalt viit tuulikut võimaldav planeering. Nelja tuulikuga planeeringu puhul toetuse taotlemise õigust ei teki. Viie tuulikuga planeeringu puhul võib planeeringutoetuse suurus olla 350 000 eurot. Seega võib ühe täiendava tuulikupositsiooni säilimine muuta võimaliku toetuse nullist 350 000 euroni.

1. Kas ühe planeerimistulemuse rahalist eelistamist teiste õiguspäraste tulemuste ees on hinnatud otsustusprotsessi kvaliteedi ja erapooletuse seisukohalt?
2. Kuidas välditakse olukorda, kus KOVil tekib majanduslik huvi säilitada planeeringus vähemalt viis tuulikupositsiooni või loobuda looduskaitseliselt paremast, kuid väiksema tuulikute arvuga lahendusest?
3. Miks ei toetata KOVi tegelikke uuringu- ja menetluskulusid sõltumata sellest, millise õiguspärase tulemuseni menetlus jõuab?
4. Kuidas sobib seletuskirjas kasutatud eeldus, et KOV maksimeerib toetuse suurust, kokku seisukohaga, et toetusskeem ei mõjuta KOVi planeerimisotsuse sisu?

3. Tuuleplaneeringute ulatuslik kattumine metsamaaga

Minu käsutuses olevate ruumiandmete ja vaadeldavate tuuleenergia planeeringualade analüüsi järgi paikneb ligikaudu 75% nende alade pindalast metsamaal.

Planeeringuala metsamaa osakaal ei ole sama mis tegelik raadamisala. Samas ei piirdu metsamaale rajatava tuulepargi ruumiline mõju tuuliku vundamendiga. Arvestada tuleb ka montaaži- ja teenindusalade, uute või laiendatavate teede, elektriühenduste, alajaamade, kuivenduse, elupaikade killustumise, servaefekti ning ehitus- ja hooldustegevusega kaasneva häiringuga.

Kui Kliimaministeeriumi arvutus v i hinnang erineb, palume esitada ministeeriumi enda tulemus koos lähteandmete ja metoodikaga.
1. Palume esitada analüüsi kaasatud planeeringute loetelu, kasutatud planeeringualade ruumiandmed, metsamaa kihi nimetus ja kuupäev ning kattuvuse arvutamise metoodika.
2. Palume esitada metsamaaga kattuv pindala ja osakaal planeeringute kaupa ning kokku, samuti metsamaale kavandatud tuulikupositsioonide arv.
3. Kas ministeeriumil on olemas hinnang tuulikute, teede, montaažiplatside, kaablite, alajaamade ja muu taristu otsesele raadamisvajadusele ning laiemale killustumis- ja servaefektile?
4. Kas meetme keskkonnamõju analüüsimisel arvestati, et toetusskeem võib kiirendada suure metsamaa osakaaluga planeeringute kehtestamist?

4. Miks ei sõltu toetus asukohast ega looduskahju ulatusest?
Vähemalt viit elektrituulikut võimaldava planeeringu korral arvestatakse toetuseks 70 000 eurot iga planeeringus ette nähtud tuulikupositsiooni kohta sõltumata sellest, kas tuulik kavandatakse endisesse karjääri, olemasoleva taristu lähedusse, majandusmetsa, kõrge loodusväärtusega metsa või muud liiki tundlikule alale.
Samas on Kliimaministeerium raadamistasu põhjendades selgitanud, et metsamaa muutmisel muu hulgas maismaa tuulepargiks on pikaajaline ja oluline mõju loodusele, metsandusele ning kliimale ning erinevate valikute korral tuleb eelistada loodust vähem kahjustavat lahendust. Kliimaministeeriumi tellimusel on Keskkonnaagentuur eraldi kaardistanud riigimaadel alasid, kus mõju loodusele, ökosüsteemidele ja inimestele oleks võimalikult väike.
Euroopa Liidu taastuvenergia direktiivi RED III artikli 15b sätestab imperatiivselt, et kavandatav taastuvenergiarajatis peab olema kooskõlas maa-ala varasema kasutusviisiga, ning artikli 15c asukohavaliku nõuded puudutavad otseselt taastuvenergia kiirendusalasid. Nende alade määramisel tuleb eelistada tehislikke ja hoonestatud pindu, tööstus- ja transpordialasid, kaevandusi ning muid juba muudetud või kahjustatud alasid ja valida alad, kus olulist keskkonnamõju ei ole eeldada. See ei tähenda, et iga tuulepark peab asuma tööstusalal, kuid väljendab selget põhimõtet: menetluste kiirendamine tuleb eeskätt suunata väiksema keskkonnariskiga asukohtadesse.
1. Miks ei sisalda toetusmeede asukohapõhiseid kriteeriume, mis eelistaksid juba tehislikult muudetud, tööstuslikke, kaevandatud või muul viisil kahjustatud alasid?
2. Miks on metsamaale ja juba muudetud alale kavandatud tuulikupositsiooni eest arvutatav toetus sama suur, kuigi nende maakasutus- ja looduskaitseline mõju võib olla väga erinev?
3. Kuidas on toetuse kujundamisel arvestatud RED III artiklis 15c väljendatud asukohavaliku põhimõtete ning Keskkonnaagentuuri väiksema looduskaitselise riskiga alade kaardistusega?
4. Kas suurema raadamisvajaduse või looduskaitselise riskiga aladel peaks rahaline kiirendamisstiimul olema välistatud või kujundatud teisiti?

5. Kuidas arvestatakse looduskaitseseaduse alternatiivide põhimõtet?
Looduskaitseseaduse § 2 lõike 2 järgi lähtutakse looduse kaitsel tasakaalustatud ja säästva arengu põhimõtetest, kaaludes iga kord alternatiivsete, looduskaitse seisukohalt tõhusamate lahenduste rakendamise võimalusi.
Tuuleenergia planeeringus võib looduskaitseliselt parem alternatiiv tähendada arenduse suunamist teise asukohta, metsamaa asemel juba muudetud ala eelistamist, tuulikupositsioonide vähendamist, tundlike elupaikade ja liikumiskoridoride vältimist, uute teede vähendamist või planeeringu lõpetamist. Osa neist valikutest vähendab KOVi võimalikku toetust ning alla viie tuulikupositsiooni korral kaob toetusõigus täielikult.
1. Kuidas toetab meede looduskaitseseaduse alternatiivide põhimõtte sisulist rakendamist?

2. Kas hinnati olukorda, kus looduskaitseliselt parem lahendus t hendab KOVile sadade tuhandete eurode suurusest toetusest ilmajäämist?
3. Miks ei arvestata toetuse saamise või suuruse määramisel planeeringu keskkonnakvaliteeti ega seda, kas valiti loodust vähem kahjustav alternatiiv?

6. Kas CO2 vahenditest rahastamisel arvestatakse raadamise kliimamõju?
Meetme peamiseks rahastusallikaks on kavandatud heitkogustega kauplemise süsteemi enampakkumistulu. Toetust põhjendatakse taastuvenergia lisandumise ja kasvuhoonegaaside heite vähendamisega. Metsamaa raadamisega kaasneb samal ajal süsinikuvaru kadu, metsa tulevase sidumisvõime vähenemine ning teede, montaažiplatside, alajaamade ja muu taristu maakasutusmõju.
1. Kas meetme mõjuanalüüsis on arvestatud toetusega kiirendatavate tuuleparkide kogu maakasutus- ja süsinikumõju?
2. Kas analüüsis arvestatakse lisaks tuuleenergia tootmisega eeldatavalt välditavale heitele ka raadamise, metsamuldade, süsinikuvaru ja tulevase sidumisvõime vähenemise mõju?
3. Kas ministeerium on hinnanud toetusega hõlmatud planeeringute võimaliku raadamisala ja selle kasvuhoonegaaside mõju ning kas CO2 vahenditest toetuse maksmisel tuleks arvestada kogu planeeringu ja taristu terviklikku kliimabilanssi?

7. Millisel mõjuanalüüsil ja kvaliteedinäitajatel meede põhineb?
Meetme tulemusi mõõdetakse muu hulgas tehtud investeeringute, energiasäästu, taastuvenergia lisandumise ja kasvuhoonegaaside heite vähenemise kaudu. Samas ei nähtu meetme tulemusnäitajatest välditud raadamise pindala, säilitatud elupaikade pindala, rohevõrgustiku terviklikkus, tundlikelt aladelt ära viidud tuulikupositsioonid, väiksema looduskahjuga alternatiivide kasutamine ega uuringute piisavus.
1. Palume esitada või viidata analüüsile, milles on hinnatud toetuse mõju uuringute mahule ja kestusele, planeeringusse jäetavate tuulikupositsioonide arvule, metsamaal paiknevate planeeringute edenemisele, raadamisele, elupaikade killustumisele ja väiksema looduskahjuga asukohtade valikule.
2. Miks ei ole looduskaitselised kvaliteedinäitajad osa energeetika-, kliima- ja looduskaitsevaldkonda ühendava meetme tulemuslikkuse hindamisest?
3. Kas meetme ettevalmistamisel võrreldi praegust mudelit kulupõhise planeerimisvõimekuse toetuse, asukohapõhise toetuse ning kohaliku kasu sidumisega tuulepargi tegeliku rajamise ja kasutuselevõtuga?
4. Kui sellist mõju- või alternatiivanalüüsi ei ole tehtud, palume seda vastuses selgelt märkida.

Kokkuvõte
Praeguse eelnõu järgi tekib toetuse saamise õigus vähemalt viit tuulikut võimaldava planeeringu kehtestamisel, toetuse suurus kasvab koos tuulikupositsioonide arvuga ning piiratud raha jagatakse taotluste laekumise järjekorras. Asukoha looduskaitseline tundlikkus, raadamise ulatus ja uuringute põhjalikkus toetuse suurust ei mõjuta.
Meie käsutuses oleva ruumianalüüsi järgi paikneb ligikaudu 75% vaadeldavate tuuleenergia planeeringualade pindalast metsamaal. Kui Kliimaministeeriumi arvutus erineb, palume esitada ministeeriumi tulemus koos planeeringute loetelu, lähteandmete ja arvutusmetoodikaga.

Millise analüüsi alusel saab Kliimaministeerium järeldada, et piiratud eelarvega, taotluste laekumise järjekorras rakendatav ja tuulikupositsioonide arvust sõltuv rahaline stiimul kiirendab üksnes haldusmenetlust, kuid ei mõjuta uuringute ulatust, alternatiivide kaalumist,

planeeringu mahtu ega loodust paremini kaitsva otsuse tegemist?
Palume hinnata, kas kirjeldatud küsimused eeldavad enne määruse kehtestamist täiendavat mõjuanalüüsi, meetme tingimuste muutmist ja uut sisulist kaasamist.
Koolimaja energiatõhususe parandamine, kliimakindla taristu rajamine või muu kohalik investeering võib olla vajalik ja põhjendatud. Selle rahastamise võimalus ei tohiks aga muutuda majanduslikuks põhjuseks jätta planeeringusse rohkem tuulikuid, loobuda täiendavast uuringust või eelistada metsamaad juba muudetud alale.
Kiire otsus ei ole iseenesest hea otsus. Hea otsus tugineb piisavatele andmetele, kaalub tegelikke alternatiive ja kahjustab loodust võimalikult vähe.

Palume käsitleda pöördumist märgukirja ja selgitustaotlusena ning vastata esitatud küsimustele sisuliselt. Arvestades eelnõu menetlemise praegust etappi, palume võimaluse korral võtta tõstatatud küsimusi arvesse enne määruse kehtestamist.

Viited
• Energeetika- ja keskkonnaministri määruse „Tuuleenergia edendamise toetuse taotlemise tingimused ja kord“ eelnõu ja seletuskiri, 05.10.2026.
• Looduskaitseseadus, § 2 lõige 2.
• Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2023/2413, artikkel 15c.
• Kliimaministeerium: „Uuring tuvastas tuuleparkide rajamiseks sobivad alad riigimaal“, 13.09.2024.
• Kliimaministeerium: raadamistasu ja metsamaa kasutuse muutmise mõju käsitlev teave.

Lugupidamisega / Regards,
****
Urmas Maranik
MTÜ Looduse ja Inimeste Eest
Telefon: +372 516 28 26
E-post: mtu.loodus@gmail.com
https://www.facebook.com/mtu.looduse.inimeste.eest

Viirusevabawww.avast.com